

BVD / SBP

- rapportage over internationale ontwikkelingen
 feiten en achtergronden die van belang
 kunnen zijn voor de binnenlandse veiligheid

A89/012 CO:2104219

12 juni 1989

CHINA / BLOEDBAD EN MACHTSSTRIJD: ECHO'S VAN DE LANGE MARS

Nu de conservatieve factie binnen het Chinese regime op harde en bloedige wijze het pleit in zijn voordeel heeft beslecht, gaat de Volksrepubliek een donkere periode tegemoet waarin zeer systematisch rekeningen zullen worden vereffend. Eerdere zuiveringscampagnes in China (waaronder die tegen "rechtsen" na de "Honderd Bloemen"-beweging in '57, op het hoogtepunt van de Culturele Revolutie van '66 tot '69 en als nasleep van de LIN Biao-affaire in '71) hebben geleerd dat er dan aan het controle-apparaat niet valt te ontkomen. Het thans gesmoorde protest had echter een zodanige omvang en diepte, dat het nemen van represailles wel een zaak van lange adem belooft te worden. Nochtans is de liquidatie van "contrarevolutionaire elementen" voor de huidige machthebbers in Beijing iets waarmee, zowel in actieve als in passieve zin (!), uitvoerig ervaring is opgedaan. Deze Focus tracht enig inzicht te verschaffen in zowel het machtsblok dat achter de coulissen een doorslaggevende rol heeft gespeeld als de historische banden die daarbij nog altijd bepalend blijken.

CHINA / BLOEDBAD EN MACHTSSTRIJD: ECHO'S VAN DE LANGE MARS

Voor zover dat nog nodig was hebben de eerste berichten en beelden van de Chinese staatsmedia, na het militaire ingrijpen op 3 en 4 juni, bevestigd dat de hervonden eenheid een overwinning inhoudt voor de behoudende, centralistische krachten binnen het bewind. Premier LI Peng is uit de crisis sterker tevoorschijn gekomen en zijn geestverwant QIAO Shi, die op grond van zijn lange carrière in de partijbureaucratie daarvoor de meest logische kandidaat was, geldt voorlopig als CCP secretaris-generaal. Overigens is de benoeming van QIAO in die functie, evenals het ontslag van ZHAO Ziyang, in strijd met het partijstatuut dat voorschrijft dat zulke beslissingen alleen door een CC Plenum getroffen kunnen worden. Maar in analogie met twee jaar geleden, toen wijlen HU Yaobang plaats moest maken voor ZHAO, zal het Centraal Comité de mutatie wel weer achteraf legitimeren.

In de huidige situatie is het, ook met het oog op toekomstige ontwikkelingen, van belang om te weten waar zich de machtsbasis van de conservatieve leiders bevindt. Die machtsbasis heeft namelijk het legeroptreden mogelijk gemaakt en de hervormingsgezinde partijfactie uitgeschakeld en zal derhalve nog een hele tijd de ruggespraak vormen van het zittende regime.

Zonder meer kan worden opgemerkt dat de hoofdmoot van dit conservatieve machtsblok wordt gevormd door de Centrale Adviescommissie van de CCP. Deze commissie werd in 1982 ingesteld om er partij-, staats- en legerleiders in onder te brengen die vanwege hun hoge leeftijd van het eerste plan wilden of moesten verdwijnen, maar van wier invloed op de achtergrond nog gebruik kon worden gemaakt. De Centrale Adviescommissie bestaat dientengevolge voor het overgrote deel uit veteranen, die hun sporen hebben verdiend ten tijde van de Lange Mars en de Burgeroorlog en die het topkader vormden dat na de stichting van de Volksrepubliek in 1949 de leiding had bij de opbouw van het land.

Op het hoogtepunt van de recente gezagscrisis in Beijing: gedurende het tweetal weken onmiddellijk na het vertrek van GORBACHEV uit China, moet de kring van besluitvormers zich verengd hebben tot de handvol veteranen in deze Centrale Adviescommissie en enkele van hun connecties, waarmee de banden teruggaan tot voor 1949. De reden voor die versmalling moet zonder meer gezocht worden in de verschijnselen van deloyaliteit welke zich aftekenden binnen de totale partij- en staatsbureaucratie. De aanvankelijke onmacht van de Militaire Commissie van het Centraal Comité van de Chinese Communistische Partij* om in eensgezindheid de staat van beleg afgekondigd en uitgevoerd te krijgen was daarbij maar het topje van een ijsberg.

Het Achtste Marsleger posthuum als machtsfactor

Het gereduceerde machtsblok is met nauwkeurigheid te lokaliseren als het gezelschap van 42 veteranen dat tussen 1927 en 1945 samen dienst deed in het communistische Achtste Marsleger. Van hen bekleden er nog zeven een officiële functie, te weten:

- YANG Shangkun (geb.1904 of 5), president VRC en vice-voorzitter Militaire Commissie;

*De Militaire Commissie van het CCP-CC en de Centrale Militaire Commissie van de Volksrepubliek overlappen elkaar en bestaan uit nagenoeg dezelfde personen.

- WANG Zhen (1909), vice-president VRC;
- DENG Xiaoping (1904), voorzitter Militaire Commissie;
- QIN Jiwei (1914?), minister van Defensie;
- LIAO Hansheng (1910), vice-voorzitter Volkscongres;
- XI Zhongxun (1903), vice-voorzitter Volkscongres en
- WANG Enmao (19??), vice-voorzitter Chinese Raadgevende Politieke Conferentie.

Van de overige 35 "oude kameraden" zitten er 31 in de bijna 200 leden tellende Centrale Adviesraad. De resterende vier hebben formeel geen enkele functie meer, maar lieten tijdens de crisis wel van zich horen.

De rol van het Achtste Marsleger als een elite binnen het Chinese regime is altijd heel opvallend geweest. Veel historische ontwikkelingen en verbanden zijn te verklaren geweest dankzij die kameraadschap, daterend uit de barre tijden van revolutie, guerrilla en burgeroorlog. Uiteraard zijn er inmiddels al heel wat van deze veteranen overleden. Desondanks leefden er in 1985, dus 40 jaar na de ontbinding van het Achtste Marsleger, alleen al van hen die het ooit tot CCP-CC lid brachten, nog 70.

In 1982, bij de samenstelling van het Politburo na het Twaalfde CCP-Congres, kregen nog 15 van hen daarin een zetel, hetgeen precies de helft van het totaal was. Het meest recente, Dertiende CCP-Congres (1987) verwees echter de meesten - uitgezonderd het eerder genoemde zevental - naar de Centrale Adviescommissie.

Binnen de groep van 42 valt nog een drietal "inner circles" te onderscheiden, namelijk:

- een tiental, dat vroeger dienst deed op het Hoofdkwartier,
- de veertien, die samen hebben gediend in de 129ste Divisie* en
- de twaalf, afkomstig uit de voormalige 120ste Divisie.

DENG Xiaoping is de enige nog levende veteraan die zowel op het Hoofdkwartier als in een Divisie (als politiek commissaris bij de 129ste) heeft gediend. De huidige sterkte van zijn positie is stellig mede terug te voeren op een dergelijk verleden en - uiteraard - op de bijkomstigheid dat vergelijkbare coryfeen uit die tijd door zuiveringen en op natuurlijke wijze in de afgelopen decennia verdwenen. Op grond van dit soort overwegingen is ook verklaarbaar waarom juist diegenen die ooit met DENG dienden in de 129ste Divisie en op het Hoofdkwartier, tot voor kort in de actieve Chinese politiek zulke prominente plaatsen innamen.

Een nadere beschouwing van de lijst van 42 leert dat verreweg de meesten afkomstig zijn uit binnenlandprovincies die MAO Zedong op zijn Lange Mars in 1934 aandeed. Daardoor vertoont de groep behalve dialectovereenkomsten (in Chinese context niet te verwaarlozen) ook een gemeenschappelijke, niet-grootstedse en niet kust- (c.q. op het buitenland) gerichte afkomst. Een en ander dient zeker betrokken te worden bij de verklaring van de conservatieve bezwaren tegen vooruitstrevende hervormingen, die de kustprovincies zouden bevoordelen, ten koste zouden gaan van de vooruitgang op het platteland, de buitenlandse invloed zouden vergroten en de in bloed veroverde alleenheerschappij van de CCP dreigden te ondermijnen.

*Het Achtste Marsleger bestond, onder het Hoofdkwartier, uit drie Divisies: de 115de van LIN Biao, de 120ste van HE Long en de 129ste van LIU Bochong. Kenmerkend is, dat bij de samenzwering van LIN Biao in 1971, de belangrijkste complotteurs allen uit dezelfde voormalige 115de Divisie afkomstig waren!

Duidelijk is geworden, dat met name dit stokoude veteranen-legioen, in leeftijd variërend van 73 tot 90 jaar, vanuit de veronderstelling dat het volksprotest het einde kon betekenen van datgene waarvoor het zijn leven had geriskeerd en met een door ontberingen en grof geweld getekend verleden, de harde ingreep op het Tiananmenplein heeft gelegitimeerd.

Voor de nabije toekomst moet nadrukkelijk rekening worden gehouden met een strakke controle op het doen en laten van het regime in Beijing door de "elite van 42". Ondanks het zekere vooruitzicht dat de groep met het verstrijken van de jaren in snel tempo verder zal worden uitgedund, is zelfs op korte termijn een come-back van sommigen op sleutelposities in de CCP, aan de top van de staatsbureaucratie en die van het defensieapparaat niet uit te sluiten.